FELSEFE Sınıf-10

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU DÜŞÜNME VE AKIL YÜRÜTMEDE DİLİN ÖNEMİ

Konu Özeti:

Dil, iletişimin en önemli araçlarından biridir. Gündelik yaşamda iletişim denilince akla hemen konuşulan dil gelir. Tarihsel, toplumsal ve kültürel bir olgu olarak dil, insanın kendini ve dünyayı anlamasını sağlayan en temel insani yetidir. Dil, insanın dünyadaki yerini ve değerini belirler.

Konuşma yeteneği insanı insan yapan niteliklerin başında gelir. Onun duygularını, düşüncelerini isteklerini bütün incelikleriyle açığa vurmasına, yaşamını sürdürebilmesine olanak sağlar.

Dil, insanın duygu ve düşüncelerini dışa vurmasının yanında mevcut düşüncesinin belirlenmesini ve gelişmesini de sağlar. Düşünülen şey, dilin etkisi altında tekrar tekrar biçimlenir. Dilin gelişimi de düşünceyle olur. Düşünce geliştikçe yeni kavramlar ve onlara bağlı anlamlar oluşur ve dil, bu durumu zenginleştirir. Dil ve düşünce arasındaki bu etkileşim, insanın kendini daha iyi ifade etmesinde ve üretkenliğinde önemli bir unsurdur.

Platon'a göre "Düşünme insanın içinden kendi kendisine yaptığı bir konuşmadır." İnsan bir şeyi düşündüğü zaman, hiçbir konuşmaya başvurmadan onu aynı zamanda dil ile kendi içinden anlatmaya çalışır.

Düşünce kavramlarla anlam kazanır ve insan, dil ile diğer insanlara düşüncelerini aktarır. Dil ile ifade edilen düşünce, zihindeki hâliyle değil kavramların birer göstergesi olan somut hâliyle görünür. Diğer insanlar da bu somutluk üzerinden düşünülen şeyin ne olduğunu anlamaya çalışır.

Dilin anlamsal olarak biçimlenip kullanılması sırasında aktarılan düşüncede anlam daralması veya bozulması olabilir. Dilde yapılan hatalar düşünmede de hata oluşturabilir. Kavram, bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımıdır. Kavramların dile yansıması ile sözcükler ortaya çıkar. Kavramların doğru olabilmesi, insanların olay ve olgulara ilişkin bilgilerinin tutarlılığına bağlıdır. Kavramlar olası her türlü anlama ve anlaşmanın vazgeçilemez unsurudur. Anlaşma, anlatma ve anlaşılma için kavramların doğru kullanılması esastır. Düşüncelerin anlamlı ve tutarlı olması için kavramların bilimsel bilgiye, gözleme, olay ve olgulara, akıl yürütme biçimlerine uygun olması gerekir

Felsefi söylem, terimlerin tanımlanmasını ve belirli anlamlarla donatılmasını gerektirir. Filozoflar, argümanlarını ortaya koyarken mantığa dikkat eder ve dili doğru kullanmaya özen gösterir. Filozofun dil ile ifade ettiği düşünceler, içinde barındırdığı mantıksal tutarsızlık ve anlam bozuklukları yüzünden kolayca çürütülebilir. Filozoflar, düşünsel süreçte ve onların ifade edilmesinde dilin inceliklerine hâkim olarak onu ustaca kullanırlar. Hatta düşüncelerini açıklarken kavramların yetersiz kalması durumunda kavramları yeniden tanımlar veya yeni kavramlar üretirler.

Görüş ve argümanların doğru ifade edilmesinin koşulu dilin doğru kullanılmasıdır. Dil, hem düşüncenin doğru kurgulanması hem de oluşturulan fikrin doğru ifade edilmesine eşlik eder. Filozofların felsefe yapabilecekleri araçlar, kavramlar ve tümcelerdir yani dildir. Ancak bu sayede onlar görüşlerini, düşüncelerini açıklayabilirler.

Felsefe, insan hayatını derinden etkileyen dil üzerine de yönelerek onu sorgular. Felsefenin dil ile ilgilenen alt dalına dil felsefesi denir. Ludwig Wittgenstein'e göre, dilin sınırları ile gerçekliğin ve düşüncenin sınırları aynıdır. O halde dilde kullanılan anlamlı önermeler gerçekliğin yansımalarıdır. Varlığı bilmek dili bilmekle olasıdır. Bu nedenle doğruya dil analizleri ile ulaşılır. Dil ile anlatılamayan konularda susmak gerekir.

SORULAR

1- "İnsanlar onu anlamadılar, onu işitmeden önce..."Herakleitos

"Üzerinde konuşamadığımız şeyler hakkında susmamız gerek." Wittgenstein

"Dil, düşüncenin evidir." Heidegger

Bu görüşlerin ortak yönü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Asıl olanın düşünme olduğu

B) Dil ve düşüncenin ayrılığı

C) Soyut olanın dile getirilemeyeceği

D) Dilin düşünmede belirleyici olduğu

E) Düşünmenin dili doğurduğu

Cevap: D

2- Dil, bir toplumdaki en kapsamlı uzlaşımdır. Her insan, uzlaşılmış böylesi bir yapının içine doğar. Dil, öğrenilen bir yapıdır. Dil sayesinde sorular ve cevaplar üretilir. Kişinin kendini ve başkalarını anlayabilmesi, dilin doğru kullanılmasına bağlıdır. Dil, öğrenilen bir şey ise düşünme, neden öğrenilen bir durum olmasın ki?

Bu parçadan çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dil, düşünmeyi yavaşlatır.

B) Düşünmek dili aşar.

C) Dil ve düşünme arasında sıkı bir ilişki vardır.

D) Dile gelmeyen düşünceler boştur.

E) Farklı diller farklı düşünmelerin sonucudur.

Cevap: C

3- Herakleitos "Gerçeği söz haline getirmeden, başka deyişle dile dökmeden önce insanlar anlamadılar." demiştir.

Düşünürün bu sözle anlatmak istediği aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsan konuştuğu için düşünür.

B) Düşünce varlığını dil ile gerçekleştirir.

C) Gerçeklik dış dünyada vardır.

D) Düşünme eylemi konuşmadan farklıdır.

E) Gerçeklik soyut olduğu için anlatmak güçtür.

Cevap: B